

2011. szeptember

2011. október 10 - 14:23 — Oláh Róbert

Libri catenati - miért tartották láncon a könyveket?

A Nagykönyvtár talán legmegdöbbentőbb darabja egy láncos könyv. Ezek a 6-8 évszázaddal ezelőtt drágaságuk miatt az olvasópulthoz kötött "láncos könyvek" ma már ritkaságszámba mennek, világszerte mindössze három nagyobb könyvtár maradt meg eredeti láncolt állapotában (az itáliai [Cesená](#) [1]ban, a hollandiai [Zutphen](#) [2]ben és a cambridge-i [Trinity Hall](#) [3]ban). A pulthoz láncolásnak Egyszerű oka volt: így előzték meg a lopást.

Könyvünk szerzője, [Johann Geiler von Kaisersberg](#) [4] (1445-1510) a 15. század végének legnépszerűbb német igehirdetője volt. Freiburgban és Baselben folytatott tanulmányokat, a strassburgi katedrális papjaként halt meg. Írásaiban a gúnytól, komikus szójátékoktól, csattanós anekdotáktól sem riadt vissza, ha ezzel vélte elérhetőnek célját: az olvasó lelki épülését.

A kötet kolligátum, vagyis Geiler két munkáját tartalmazza, amelyeket egybekötöttek: a *Navicula sive Speculum fatuorum* és a *Peregrinus* 1513-as strassburgi kiadásait. Az első kötet Sebastian Brant [Bolondok hajójá](#) [5]hoz hasonló bolond-katalógus, mely végigvezet bennünket az emberi gyarlóságok széles és szerteágazó ösvényein. Befejezőként tartalmazza Geiler rövid életrajzát, melyet a német humanista, Beatus Rhenanus írt. A második kötet prédikációgyűjtemény.

Vaknyomásos reneszánsz indás bőrkötése részben látni engedi a kötés fatábláit. Valaha két bőrszíjhoz szegecselt rézkapocs fogta össze a kötetet, mára azonban mindkettő leszakadt, a csonka szíjak és a kapcsok réz akasztói még láthatók. Szembetűnő sajátossága a hátsó kötéstáblához csatolt 60 centiméteres vaslánc. A bekötés során felhasználták egy pergamenre írott kódex lapját, néhány sort elolvashatunk az egykori szövegből a gerinc belső oldalán.

Formai szempontból valahol félúton van a kézzel írott kódexek és a "modern" könyv között, ugyanis címlapja még nincs, néhány soros szöveg jelzi csak a címet és a szerzőt. Egyszer nyomtattak a fejezet elejére iniciálét (kiemelt, alkalmanként díszes kezdőbetű), másszor csupán apró betűvel jelezték azt, hogy helyére a későbbi tulajdonos ízlése és erszénye szerint festethessen megfelelőt.

A lapokon enyhe ázás, néhol szúrágás és sűrű jegyzetelés nyomait fedezhetjük fel. A sokat megélt könyv egy bejegyzés szerint valaha egy katolikus parókia tulajdona lehetett, sajnos ma már nemigen lehet megállapítani, hogyan került a Református Kollégium könyvtárába.

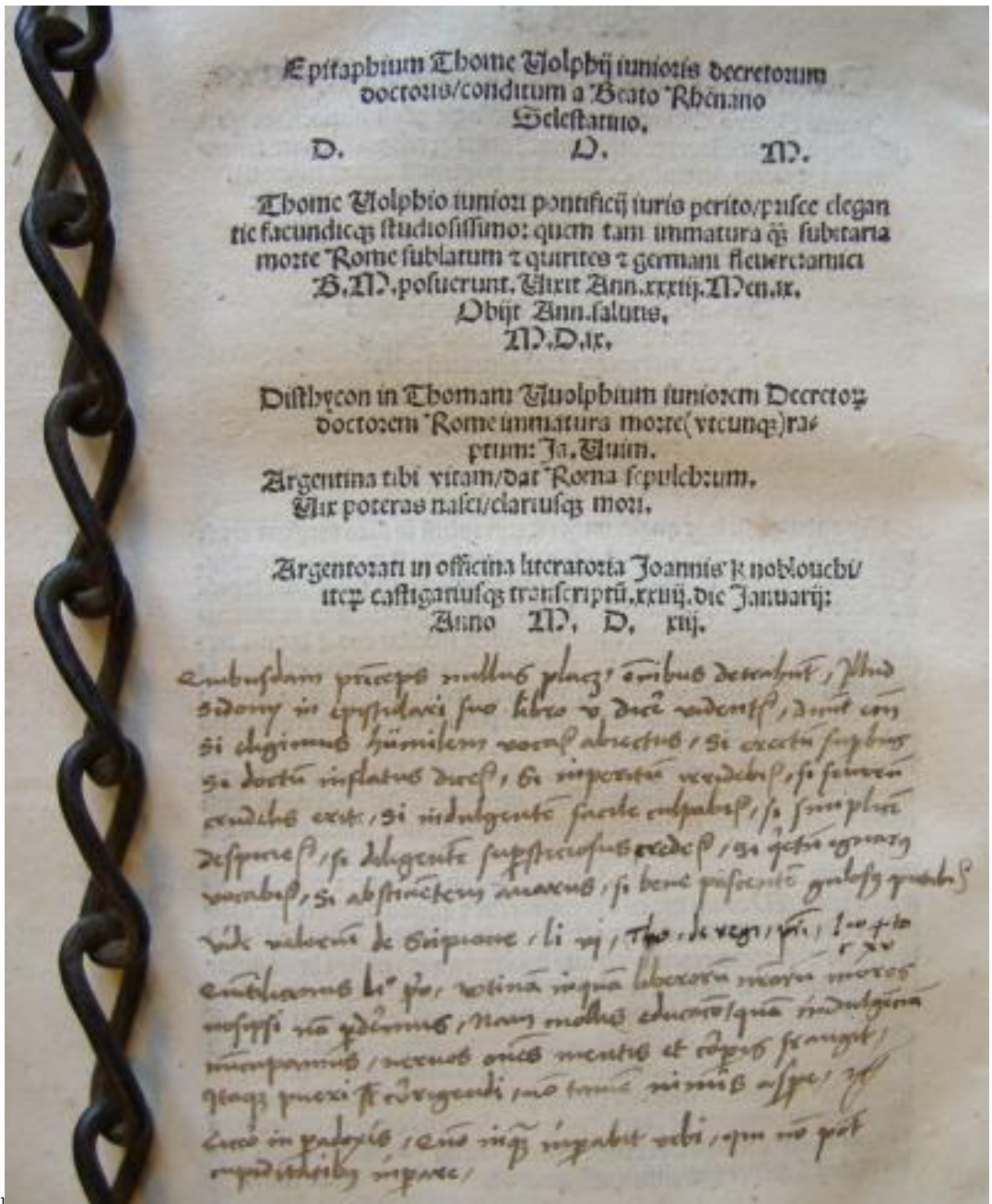
• [View the full image](#) [6]

Copyright

• [View the full image](#) [7]

Copyright

• [View the full image](#) [8]

• [View the full image](#) [9]

Copyright

Forrás webcím: <https://silver.drk.hu/hu/content/2011-szeptember-1?page=53>

Hivatkozások

- [1] <https://silver.drk.hu/sites/default/files/feltoltes/Cesena%20kicsi.jpg>
- [2] <https://silver.drk.hu/sites/default/files/feltoltes/Zutphen.jpg>
- [3] <https://silver.drk.hu/sites/default/files/feltoltes/Trinity%20Hall.jpg>
- [4] http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/3/31/Johannes_geiler_von_kayersberg.jpg
- [5] http://www.boldogsag.net/index.php?option=com_content&view=article&id=4503:sebastian-brandt-a-bolondok-hajoja-&catid=709:koenyvtar&Itemid=254
- [6] <https://silver.drk.hu/sites/default/files/lancos01.jpg>
- [7] <https://silver.drk.hu/sites/default/files/lancos02.jpg>
- [8] <https://silver.drk.hu/sites/default/files/lancos03.jpg>
- [9] <https://silver.drk.hu/sites/default/files/lancos04.jpg>